

Beslutningsforslag nr. B 101. Fremsat den 17. december 2004 af Jørn Jespersen (SF) og Aage Frandsen (SF)

Forslag til folketingsbeslutning om at sikre fremgang for viben og andre fuglearter i hele Danmark

Folketinget opfordrer regeringen til at udarbejde en handlingsplan for bedre levevilkår for viben og andre fuglearter i det åbne land.

Bemærkninger til forslaget

Viben har traditionelt været det åbne lands karakterfugl. Tidligere kendte ethvert barn i landet viben, og den var en af de tidligste forårsbebudere, når den dukkede op i februar-marts. Og det er ikke mange årtier siden, at vibebæg kunne købes i enhver fiskehandel om foråret. Den tid er forbi.

Siden udviklingen af det industrialiserede og intensive landbrug efter anden verdenskrig er viben gået voldsomt tilbage i antal. Det er i dag en trist kendsgerning, at der er store områder af landet, hvor viben ikke længere yngler. Færre og færre i de yngre generationer kan derfor genkende viben med den lange fjertop eller har haft fornøjelsen af at opleve den halsbrækende sangflugt, som er vibens karakteristiske mærke af territoriet.

Størst er koncentrationen af viber i Vadehavsområdet, på Tipperne i Ringkøbing Fjord og i Vejlerne i den nordlige del af Limfjorden. Viben yngler i åbne landskaber med lav vegetation, såsom strandenge, overdrev og enge. Viben yngler også fåtalligt på marker, men her er ynglesuccesen nu så lav, at hvert par i gennemsnit får mindre end én unge på vingerne om året. Det betyder, at bestanden ikke kan opretholde sig selv og kun overlever i kraft af indvandring fra bedre yngleområder.

Den danske bestand af viber er gået voldsomt tilbage siden midten af 1900-tallet. Fra 1975 til 1995 forsvandt således mere end to ud af tre vibepar i Danmark. Den samme udvikling er set i mange andre europæiske lande, men ikke så markant som i Danmark. Hovedårsagerne er dræning, pesticider og en mere intensiv udnyttelse af græsarealer og marker kombineret med mindre arealer med vedvarende græs.

Viben deler af disse årsager skæbne med en række andre arter i landbrugslandet såsom hvid stork, sanglærke, agerhøne, kirkeugle, stor kobbersneppe, engsnarre, brushane og engryle. Omvendt er de arter, som har haft fremgang i Danmark de senere år, tilknyttet andre naturtyper såsom skov, hegn, krat, sump og lavvandede områder.

Formålet med forslaget er at sikre viben fremgang og en mere ligelig geografisk fordeling i landet og en

udbredelse uden for eksisterende reservater og fuglebeskyttelsesområder (Natura 2000-områder) som raste- og ynglefugl.

Viben er ikke på listen over truede arter i Danmark (rødlisten), og den er heller ikke på listen over arter, der nyder særlig beskyttelse som følge af Danmarks internationale forpligtelser i forhold til EU's fuglebeskyttelsesdirektiv og habitatdirektiv (Natura 2000 direktiverne). Det åbne lands karakterfugl er derimod på listen over arter i stærk tilbagegang (gullisten), og dens generelle udbredelse i hverdagsnaturen uden for de prioriterede områder begrænses yderligere af den intensive landbrugsdrift. Der er behov for flere heller til viben, ikke mindst i de dele af landet, hvor den har ynglet tidligere, men ikke gør det i dag – eller kun i begrænset omfang. En sådan indsats vil også hjælpe det øvrige trængte plante- og dyreliv i landbrugslandet.

Landbrugets naturplaner på bedriftsniveau og miljøgodkendelse af landbrug kan være afgørende for, at hverdagsnaturen sikres uden for de prioriterede områder og dermed bidrage til naturoplevelser for alle. Der er behov for flere fugtige arealer med vedvarende græs og for naturpleje af arealer for at forhindre dem i at gro til.

En handlingsplan bør indeholde følgende elementer:

1. Naturgenopretningsprojekter

Udvalgte forslag til naturgenopretningsprojekter, der vil komme viben samt mange andre vade- og svømmefugle til gavn:

1. Søborg Sø (Etablering af sø, sump og ferske enge, Frederiksborg Amt)
2. Kedelsø-Lang Sø (Etablering af ferske våde enge og sump, Frederiksborg Amt)
3. Rørmose/Holmene (Hævning af vandstand på eng- og sumpområde, Vestsjællands Amt)
4. Broksø Enge (Etablering af lavvandede søer og våde enge, Vestsjællands Amt)
5. Avnede Strand langs Ryde Å (Naturretablering på nuværende brakarealer, Storstrøms Amt)

6. Godsø (Retablering af mose og engområde, Storstrøms Amt)
7. Vallensgårds Mose (25 ha, der i dag er dræned, Bornholms Amt)
8. Orestrand nordøst for Gyldensteen (Etablering af våde enge og sump på 95 ha, Fyns Amt)
9. Gråsten Nor, Ærø (Etablering af sø og våde enge i del af noret, Fyns Amt)
10. Tøndermarsken og Magisterkog (Tidligere marskenge og sump, Sønderjyllands Amt)
11. Juvre, Rømø (Tidligere enge og marsk, Sønderjyllands Amt)
12. Ribe Østerå (Tidligere ferskenge og sump, Ribe Amt)
13. Fil sø (Tidligere del af større sø med sump og enge, Ribe Amt)
14. Rævlingmose/Vorlunde Mose (500 ha Tidligere mose, Vejle Amt)
15. As Håb (175 ha. Tidligere strandeng og eng, Vejle Amt)
16. Vestersø, Lemvig (300 ha. Afvandet fjordnær sø og eng, Ringkøbing Amt)
17. Fjordshale, Nisum Fjord (150 ha. Afvandet fjordnær strandeng, Ringkøbing Amt)
18. Kolindsund (Tidligere fjord og sø med enge, Århus Amt)
19. Overgaards inddæmning (2 yderste koge af tidligere fjord og strandeng, Århus Amt)
20. Kysing Fjord (Tidligere lavvandet fjord med sump og enge, Århus Amt)
21. Tastum Sø, Skive (780 ha. Tidligere sø med ferske enge, Viborg Amt)
22. Hundborg Mose, Thy (350 ha. Retablering af mose og eng, Viborg Amt)
23. Gårdbo Sø, Ålbæk (Tidligere sø og enge, Nordjyllands Amt)
24. Enge langs nordsiden af Mariager Fjord mellem Havnø og Helberskov (Nordjyllands Amt)

2. Ændring af kriterierne for udpegning af vådområder under vandmiljøplanerne

Det foreslås, at kriterierne ændres, så hensynet til genskabelse af naturlig flora og fauna sidestilles med kravet om fjernelse/tilbageholdelse af kvælstof og fosfor.

3. Slip vandet løs

Den hårdhændede vedligeholdelse af de danske vandløb er den største negative faktor for vandkvaliteten i selve vandløbene. Samtidig forhindrer vedligeholdelsen en naturlig udvikling i de vandløbsnære arealer, herunder den naturlige tilbageholdelse og omdannelse af fosfor og kvælstof. De vandløbsnære arealer er i deres uregulerede og udyrkede form vibens vigtigste naturlige føde- og yngleområder. I dag indgår disse arealer oftest i driften alene på grund af harmonikrav og landbrugsstøtte.

Det foreslås, at miljøministeren udarbejder ændringer af vandløbsloven, således at miljø- og naturhensyn vægtes højere end vandafledning. Samtidig foreslås, at der indføres brugerbetaling for oprensning.

4. Udtagning af lavbundsarealer fra harmonikravet/Forbud mod udspreddning af gylle på lavbundsarealer

Lavbundsarealer er de mest oplagte områder for genetablering af fugtige enge og andre vådområder. Men harmonikravet har de senere år medført en himelflugt i priserne også på lavbundsarealer, hvilket har været en væsentlig bremse på mulighederne for offentlige såvel som private tiltag for genetablering af fugtige enge og andre vådområder på sådanne arealer. Samtidig er den øgede gødsugning af lavbundsarealerne med til at gøre dem til mindre gode yngleområder for viberne.

5. Økonomi

Der udarbejdes budgetoverslag for handlingsplanens enkelte elementer, der foretages beregninger af de samfundsøkonomiske og velfærdsøkonomiske konsekvenser af de enkelte elementer i handlingsplanen, og der udarbejdes en finansieringsplan.

Skriftlig fremsættelse

Jørn Jepsersen (SF):

Som ordfører for forslagsstillerne tillader jeg mig herved at fremsætte:

Forslag til folketingsbeslutning om at sikre fremgang for viben og andre fuglearter i hele Danmark.

(Beslutningsforslag nr. B 101).

Jeg henviser i øvrigt til de bemærkninger, der ledsager forslaget, og anbefaler det til Tingets velvillige behandling.